

1714-1945-2014

Hi ha escrits *històrics* que es revaloritzen amb el temps. Un exemple en són els dos assaigs titulats *Consideració del cas dels catalans* i *La deplorable història dels catalans*, escrits entre la firma del Tractat d'Utrecht (1713) i l'11 de setembre del 1714. Estan recollits en el llibre *El cas dels catalans* (Curial 1991, reedició 2012). La traducció, magnífica, es de Michael Strubell.

No coneixem qui són els autors d'aquests assaigs, cosa freqüent a l'època per tal d'evitar represàlies. Del cert sabem que són anglesos i que simpatitzen amb la causa "legítima" dels catalans i amb el seu comportament durant la guerra de successió a la Corona espanyola. També queda clar que deploren la decisió final del govern britànic (dirigit pel partit *tory*, conservador, des del 1710) d'abandonar els catalans a la seva sort en contra del que establia el pacte de Gènova del 1705 (tot afirmant, això sí, que actuarien diplomàticament en favor del manteniment de les Constitucions de Catalunya).

Els principals actors de la guerra identificats per aquests dos assaigs són clars: d'una banda, l'emperador, Gran Bretanya i Catalunya, de l'altra, Espanya i França. L'estil de l'obra és directe, sense ornaments. La seva lectura és fàcil, malgrat la distància temporal. Alguns fragments: "L'emperador va reivindicar els seus drets al tron i va sol·licitar a les diverses potències ajut per tal d'expulsar l'usurpador (car així anomenaven Felip aleshores)..."; "¿El mot *catalans* no serà sinònim de la nostra deshonra?"; "Mentre continuaven oposant una resistència tan coratjosa, tot Europa sentia una gran compassió per ells, i com que estaven inspirats pel concepte de llibertat, molt poques persones pogueren abstenir-se de desitjar-los que se'n sortissin amb èxit".

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC DE CIÈNCIA POLÍTICA, UPF

La monarquia borbònica absolutista d'estil francès substituï l'austriacista de caràcter més confederal, un canvi nefast per a Catalunya que també ha influït en el tipus d'estat de dret actual, així com en la cultura política dels principals partits i institucions espanyols, molt subdesenvolupats en termes de pluralisme i de protecció a les minories. Després de la guerra, la Gran Bretanya esdevindria el poder hegemònic mundial durant dos segles.

El 1945 els patrocinadors de la Conferència Constitutiva de les Nacions Unides (els EUA, la Gran Bretanya, l'URSS i la Xina) van acceptar i registrar el document *El cas de Catalunya. Apel·lació a les Nacions Unides* (ed. Memorial 1714, 2010). Els signants foren J. Carner, J.M. Fontanals i J. Ventura, membres de la delegació als Estats Units del Consell Nacional Català de Londres. Entre les peticions que s'hi fan s'inclouen: "Que la seva posició dins de l'organització política d'Espanya sigui decidida per Catalunya mateixa, a través de plebiscit dels catalans nacionals, després de reconegut el seu *status* de nació" (apartat C); "Que qualsevol altra desavinença o disputa entre Catalunya i Espanya sigui sotmesa per ésser oïda davant el Consell de les Nacions Unides o la Cort Internacional de Justícia" (apartat D).

El dret a l'autodeterminació havia entrat en el pla internacional en el temps de la Primera Guerra Mundi-

al. La doctrina del president Wilson vinculava aquest dret al principi de sobirania popular. El rerefons el formaven els drets de les minories i les tensions territorials inherents a la desfeta de dos imperis, l'austrohongarès i l'otomà. Després de la Segona Guerra Mundial, però, s'imposà una concepció universalista de "drets humans", aparentment més avançada, però que a la pràctica es traduï en una disminució de la consideració dels drets de les minories (la seva protecció no es recull explícitament a la Declaració de Drets del 1948). El posterior Conveni Internacional de Drets Civils i Polítics (1966) recull que "tots els pobles tenen dret a l'autodeterminació" (art. 1), però els dos termes claus no es defineixen i la protecció a les minories es regula en termes merament individuals (art. 27).

A la pràctica, les principals organitzacions internacionals actuaren entre el 1945 i el 1989 (Guerra Freda) com a agències legitimadores dels estats, amb independència de la seva formació i característiques, tractant les tensions territorials com a "assumptes interns". En aquest període només es produï la secessió de Bangla Desh.

Les coses han anat canviant a partir dels anys 90 (post Guerra Freda). La comunitat internacional i les Nacions Unides han desenvolupat les seves posicions democràtiques (*Human development report*, 2004) i les pràctiques en relació amb processos de secessió (països de l'est europeu, Timor, Montenegro, Kosovo, Sudan). La tendència és a reconèixer, encara que lentament, processos d'independència mentre es compleixin tres criteris: democràcia, ciutadania inclusiva i estabilitat geopolítica. Són elements d'una nova concepció de les relacions internacionals. Però es tracta de brots petits que no permeten extrapolacions ràpides. Potser els autors d'*El cas de Catalunya* podran somriure en el futur. S'ho mereixerien. Igual que la majoria de catalans.